

הַלְבוּת שֶׁתּוֹן רֵעֵן

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ח]

הֵינּוּ פֶּתַח (99) אָתְּדָהּ.

9) ואם הגג הנמשך אל מחוץ לבית עשוי מיריעת בר, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק עמני ברכות פ"ב אות ד) שאם אין הצסק שלשה טפחים מהבית לקירוי זה, לא נחשב שינוי מקום.

ולענין יציאה למרפסת [שלא בקומת קרקע] שאין ממנה יציאה החוצה, דעת הגר"ש אויערבך (שבות יצחק ש"ב) שאף אם אינה מקורה אין נחשב בכך כשינוי מקום, משום שהיא חלק מהבית. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (ש"ס), שמרפסת שאינה מקורה אינה חדר מיוחד הבית. ועוד הובאה דעתו (שבות יצחק פסח פ"ז אות ב), שיש לזהר שלא לצאת גם למרפסת מקורה. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' קעז ס"ק יב).

10) ובמקום שאין גג אבל המקום מוקף מחיצה, כגון מפינה לפינה בחצר, ואינו רואה את המקום שקידוש, כתב לעיל (סי' קעז ס"ק יז-לח) לענין שינוי מקום לחיוב ברכה, שמקום המוקף מחיצות דינו כמקום אחד, ולא צריך שיוחשב על כל מה שרוצה לאכול, אלא אומרים שמסתבר שכך היא דעתו. אך אם אינו מוקף מחיצות, דינו כמחדר לחדר שצריך שיתן דעתו בשעת הברכה על כל מה שרוצה לאכול, ואם לא חשב כן אינו מתעיל אפילו אם ראה את העץ הראשון.

ואם באותו החדר יש פינה שנהרס שלא לאכול בה, כגון על גבי הספה וכדו', דעת הגר"ש אויערבך (שולחן שלמה ס"ק א) שנחשב כמפינה לפינה באותו החדר, כיון שהרי אם יצטרכו מקום לאכול בו יאכלו גם שם, ואין מקפידים בזה כל כך.

ואם החדר השני שייך לאדם אחר, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"כ פני"ד הע' כז) שנחשב כבית אחר, שהרי אין לו רשות לאכול שם. והוסיף, שאף אם חבירו נתן לו רשות להשתמש בחדר, עדיין יש להסתפק שמו נחשב כבית אחר.

ואם יצא לחדר מדרגות משותף והוא תחת קורת גג אחת, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק עמני ברכות פ"ב אות ד) לענין שינוי מקום לחיוב ברכה, שאם יצא למקום הסמוך לפתחו ומיוחד לשימוש, אינו נחשב שינוי מקום, אבל אם יצא למקום שאינו מיוחד לו אלא משותף לכולם, נחשב שינוי מקום. מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (שבות יצחק ש"ס) שאף יציאה למקום המשותף אינה נחשבת שינוי מקום, וכן דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חיד פפ"ה ס"ק ח) שחדר מדרגות נחשב כמחדר לחדר, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' קעז ס"ק יב).

[משנ"ב ס"ק י]

בֵּינָן שְׁלֵא הִיָּתָה דַּעְתּוֹ לָנֶה מִתְּחִלָּה.

11) ואף שלענין חיוב ברכה בשינוי מקום מחדר לחדר, כתב בבית הל' לעיל (סי' קעז ס"ב ד"ה בבית) שאינו צריך לחזור ולברך, כיון שהרבר ספק וספק ברכות להקל, וכאן לא היקל מדין ספק ברכות, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"כ פני"ד הע' לב) שיתכן שלענין זה קידוש במקום סעודה המור יותר, משום שמצדדים את שיטת המגיד משנה בדעת הרמב"ם (פכ"ט מהל' שבת הי"ח) שחלוק דין שינוי מקום מדין קידוש במקום סעודה.

[משנ"ב ס"ק יא]

אָבֵל אִם אֵינִי רֹצֵה לְסַעַד אֶתְרַפְּךָ פֶּלֶל יֵצֵא צֶלְ-פֶּל-פָּנִים יְדֵי קִדּוּשׁ, קָא מְשַׁמֵּע לְיָמֵי.

12) ולענין אדם שאין לו מה לאכול, כתב הברכי יוסף (שורו ברכה סי' ערב) שאינו חייב בקידוש, כיון שאין קידוש אלא במקום סעודה, והסעודה היא המחייבת את הקידוש. וכן כתב בשערי צדק (סי' ב) לגבי מי שמתענה שאינו יכול לקדוש משום שאין קידוש אלא במקום סעודה. אכן לגבי להוציא אחרים ידי חובת קידוש, כתב שם שאינו פטור מהמצוה ויכול להוציאם.

ומטעם זה, אדם שאינו יכול לאכול כלל, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' ל' אות ה) שאינו חייב בקידוש, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"א

תשובה כג), שאדם שאינו יכול לאכול כזית אוכל ולא לשתות רביעית יין, יסמוך על הקידוש שאומר בתפילה.

וכן הניזק מתוונה שאינה דרך הפה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ש"ס) שאינה נחשבת אכילה המחייבת בקידוש.

ואם כל מונו הוא מרובים שאין בהם קביעות סעודה, כגון ירקות וכדו', דעת החו"א (הגר"ח קניבסקי בשמו, מעשה איש ח"ה עמ' צ"א) שחייב בקידוש, משום שזה הוא מונו, וישמע קידוש מאחר.

[משנ"ב ס"ק יב]

וְלֹא יִבְטֹק אֶפְלוּ זְמַן קִצְרֵהּ וְכוּ', אֵין צְרִיךְ לְחַזֵּר וּלְקַדֵּשׁ מִחֻמַּת שִׁצְצָא (לחוק"א) וכו', וְעַל-כֵּן לְכַתְּחִלָּה יִזְהַר בְּנֵה קִדּוּשׁ וּבִפְתָּח פֶּשְׁתָּהּ צְרִיף לְעִשׂוֹחַ צְרָקִיז, נִרְצָה וְיֵדָאֵי דְאֵין לְהַחֲמִיר לְקַדֵּשׁ שְׁנֵיתָהּ, דְהָרִי זֶה כְּכָרִים שְׁהֵם צְרָכֵי סְעוּדָה.

13) שיעור זמן קצר לא נתפרש, וכתב בסידור היעב"ץ (עמ' קנ"ג אות ג) שהוא כדי שיעור הילוך כ"ב אמה. מאידך, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני שבת חיד פפ"ה ס"ק ט), ששהייה נחשבת הפסק רק בשיעור שיש בו היסח הדעת. דעת הגר"ש אלישיב (חזקת הברכה פ"ד הע' 27), שעל כל פנים מותר לשהות דקות מעטות בין הקידוש לסעודה.

יש שנהגו לאכול דגים אחרי הקידוש, ורק לאחר זמן לבצוע על פת, דעת החו"א (הגר"מ סולוביצ'יק בשמו, מעשה איש ח"ה עמ' צ"א) לא היתה נוחה מזה. ואכילת פירות אחר הקידוש כדי למשוך את התיאבון, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ב תשובה כה) שאינה נחשבת הפסק בין הקידוש לסעודה, כיון שהיא צורך הסעודה וכתלך ממנה.

ולענין ליל הסדר שמאריכים הרבה בין הקידוש לסעודה בכל אמירת ההגדה, כתב הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' יח סוף אות ג), שכיון שכך היא תקנת חכמים, הם אמרו שאף נחשב קידוש במקום סעודה. עוד כתב (בספר הזיכרון להגר"י ווינברג עמ' נ"ג), שכיון שמחויב באמירת ההגדה, נחשבת אמירתה כצרכי הסעודה.

14) ודוקא שכבר טעם מהכוס, אבל אם יצא לחוץ קודם לכן, כתב לעיל (סי' רצ"א ס"ק ע"ה) לענין אם נשפך הכוס לאחר הקידוש קודם שטעם, שהדין הוא שצריך לשתות מכוס אחר, שאם יצא לחוץ קודם ששתה מכוס האחר, שנחשב הדבר כהפסק.

15) וכן נהג החפ"ץ חיים (בספר הצדיק רבי שלמה בלוך עמ' ק"ג) להימנע מלצאת ליטול ידיו מחוץ לחדר, וכן נהג החו"א (ארחות רבינו ח"א עמ' קי"ב, דינים והנהגות פ"י אות ג) שלא לצאת לנטילת ידים מהחדר שבו קידוש, ואפילו לבני ביתו החמיר כן. דעת הגר"ש אויערבך (שבות יצחק בהלכות הפסח פ"ז סוף אות ב) שהמנהג להקל בזה, וכן כתב הכף החיים (סי' כה) שיציאה לצורך נטילת ידים בלבד אינה נחשבת כהפסק, מפני שהיא לצורך הסעודה.

16) אמנם לענין שינוי מקום בברכת הנהנין, כתב לעיל (סי' קעז ס"ק כ"ו) שאם יצא לעשות צרכיו ואפילו קטנים, מיד ביציאתו מביתו נפסקה סעודתו.

17) וכתב לעיל (סי' קס"ה ס"ק א), שעל האדם לבדוק את עצמו קודם נטילת ידים לסעודה.

ואם משתהה לצורך הסעודה או שיצא ממקומו כדי לברר איזה דבר השייך לסעודה, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חיד פפ"ט ס"ק ט) שנחשבת שהייה לצורך הסעודה ואין זה הפסק. וכן אם ממתין עד שיתלו כל המטובים את ידיהם, נחשב לצורך הסעודה אף שממתין לאחרים.

וכן טיפול בצרכי התינוק, עידד הגר"ש אלישיב (שבות יצחק פסח פ"ז אות ב) שביעבר אין זה הפסק, כיון שאין הטיפול מצריך עיון וסילוק דעת מהסעודה, וגם נטפל הוא לסעודה, שהרי רגילים לעשות כן גם בתוך הסעודה. ובפרט כשהבעל נשאר במקום הסעודה, שאז דין אמו הוצאת לטפל בתינוק הוא כהניח מקצת חברים, שביאר הגר"ח מוואלווין (בשו"ת רבנו יוסף מסלוצק סוף סי' ז) שנחשב בכך כמי שלא הפסיק.

הַלְבוֹת שַׁבַּת סִימָן רַעַג

בְּאֵר הַפְּלָה נב

ר ביה"ט פקד דרב
התא שם דף קא
ד ביה"ט פקד
דפ"ש

* (וכן עקר): ב' יאם קדוש בבית אחד עלימנת לאכל שם (ט) ואחר-כך נמלך לאכל (י) במקום אחר. צריך לחזור ולקדוש במקום שרוצה לאכל שם: ג' יאם קדוש ולא סעד, (יא) * אף ידי קדוש לא יצא: הגה וצריך לאכל במקום קדוש (יב) * לאלתר (יג) * א' שיהא בדעתו (3) [3] לאכל שם מיד, (יד) אכל בלאר הכי, אפלו אכל במקום קדוש אינו יוצא (מהרי"י מלוין). ואם הנה בדעתו שלא לאכל (טו) שם מיד

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

[3] לאכל שם מיד. ועין בגור"ר פל"ג סימן כ' דלכתחלה יש לסעד מיד, אף בדעבד אם שנה עד שעברה הנאות דכוס קדוש, א"צ לחזור ולקדוש, והחמירו לחזור ולקדוש הוא ברכה לבטלה, ע"ש. ועין בסמ"ב בשם ספר התמים כ"ח, שאם קדש במקום אחד ודעמו לאכל בבית אחר אחר קרב לישם, שיהא יכול לשמץ משם דברי הקדוש באותו מקום שקדש, הרי זה קדוש סעודה אע"פ שאינו עומד במקום סעודתו בשעת הקדוש, ולכן נהגו לקדוש בכה"כ מפני האו"חיים האוכלים בקמים ששגורים בכה"כ, והואיל והיו יכולים לשמץ קדוש של בהכ"כ באותו מקום שאוכלים שם היו קדוש במקום סעודה, כי ככל הנמשלמה וכן נמצא בחשבות שאלה ה"ר"ף, ע"ש (ועין פט"ו סימן קנא ותוספת שבת סימן רסט), ולפי"ז צ"ל דמ"ש בטר"ע וצריך לשהי' שגני המקומות בבית אחד הנהגו שאם הוא בבית אחר, אפלו במקום שרוצה לאכל בחוק מקום קדוש שפלו באותו בית לא הנהגו יכול לשמץ:

בְּאֵר הַלְבָה

לאפוקי נפש מדי ספקא ולעשות כמו שכתבתי במשנה ברוח: * וכן עקר. ומכל מקום לכתחלה לא יעשה כן אלא במקום דמק, דהא הפגד אברתם בסעודת יצא א מתמיד לכתחלה אפלו בסעודה בפנה, ויהי דשם ככתבנו דמתברא דאין להחמיר בזה [עין בשערי הציון]. מפל מקום לענין מתוך לחזור פנודאי נכון לחש לכתחלה לדעת ה"ר"ן שמתמיר בזה. מיהו, אם גם רואה מקומו, נראה דיש להקל אפלו לכתחלה אם דעתו לזה בעת הקדוש: * אף ידי קדוש יכו'. עין במשנה ברוחה. ועוד יש לומר, דכונת המחבר להפסיק מיקרא דשמאל בגמרא דאף ידי קדוש לא יצא, וכל-ישנן ידי יין, ומירי הגמרא שם שהיא רוצה לסעד אחר-כך במקום אחר ולשתות יין בסעודה, עין שם: * לאלתר. עין במשנה ברוחה בפה שכתבתי בשם שניי-בנתי-הגדולה, והובאו דבריו גם בספר יד-מלאכי, וכשיש לא להלבע שניי-בנתי-הגדולה דבר זה פלי"ך עד שכתב דלשפסק הדבר ולא נאמר הפך זה. והנה בפגד אברתם סעודתן הן בסופו כתב, דאם יצא ממקומו בינתים צריך לקדש שנית, כן נראה לי. והנה משלחן-עצ"שטים ודך-החיים וחי-אדם משמע דמפרשים אורו פקשטה, דאם יצא ממקומו אף שחזר צריך לקדש שנית, וכן מבאר ביתר הדיוט בהג"ו [אף בתוספת שבת ומחצית-השקל משמע דמפרשים את דברי סמגון אברתם כשלא חזר למקומו אלא שאכל שם, וכן לאשמועינן דאף שנית זה באנס, שלא היה לו נר במקום הראשון, הלכ"פ שיהי' חשיב זה במקום סעודה כיון דלכתחלה הנה ברצונה שלא לשתות, וכמו שכתב שם מקום, אפלו הכי לנפי שניי מקום אין נקרא-בנה פרות]. וידי שלא יתלקח אהדרי נראה, דמגד אברתם לא קאי רק אדמיון לה, דמירי שם מקום דנשתתה כחמת אנס, דאין צריך לחזור ולקדוש מפני שלא היתה דעתו לזה מתחלה, ועל זה סיס דאם יצא ממקומו בינתים צריך לחזור ולקדוש, והנה משום דכלא הכי פגד לשפסק, אבל משעם יציאה לחזר לחזר, גם הוא יסבר פניי-בנתי-הגדולה דלא חשיב שניי, כיון דלכתוף סעד במקום קדוש, וספק לזה, כמה דקמא לן דדברים השעתינן ברכה לאתריהם במקומם, שם יצא ונזר אין צריך לחזור ולקדוש מטעם דלמקצה קמא סדר, וידי שם אפלו אם יכרך במקום שישא גם-כן מתקמא המצוה דברכות-הפזון, ואפלו הכי כיון דלכתחלה המצוה לחזור למקומו, אמרינן דלא הסיח דעתו ממקומו הראשון ואין צריך לחזור ולקדוש, וכל-ישנן בזה דאינו יוצא ידי קדוש אלא-אמ"ן לחזר ויסעד במקום הקדוש, וגם דאם לא יחזור, אגלאי מלקחא דשתה מתחלה שלא פדוק, דאין קדוש אלא במקום סעודה, פשיטא דלא הסיח דעתו ממקום הראשון [ואף-ע"כ דלפרוש התוספות פסחים ק"א דבור השהחיל 'אכל' קומינן קדוש לברכה לענין שניי

בְּאֵר הַיִּטָּב

(3) לאכל שם מיד. ר"ל שניה בדעתו לאכל שם מיד וארעו אנס שלא אכל אלא לאחר זמן, אכל עכ"פ הנה נשאר במקום קדוש, יצא וא"צ לחזור ולקדוש; והנ"כ אכל בלא"ה וכו' ר"ל: אם לא הנה בדעתו לאכל מיד כגון שדעתו הנה להפסיק בדברים אחרים והפסיק, אפלו אכל אחר זמן במקום קדוש, אינו יוצא:

מְשַׁנָּה בְּרוּחָה

הנהגו (ט) סתת ג"ט) אחר-כך (10) אף-על-פי שאין רואה מקומו: ב' (ט) ואחר-כך נמלך, ולא אכל כאן כוונת, אכל אם אכל כוונת יצא, כדלקמן בסעודת ה: (י) במקום אחר. הנהגו, אפלו בתוך אחר שקבאותו ביח, כיון שלא היתה דעתו לזה מתחלה (11), וכדלעיל בסעודת א: ג' (יא) אף ידי קדוש יכו', קא משמע לן, (י) דלא תימא ונראה אם רוצה לאכל במקום אחר, הוא דלא מהני הקדוש להתיר לו באכילה, כיון שלא קדש במקום סעודה, אכל אם אינו רוצה לסעד אחר-כך פלל יצא על-כ"ל-פנים ידי קדוש, קא משמע לן: (12): (יב) לאלתר. ולא יפסיק אפלו (16) [מן קצרה]. פתב בשגור-בנתי-הגדולה, דאם מאיזה סבה גם מהיכתה ויצא לחזר ואחר-כך חזר למקומו, אין צריך לחזור ולקדוש ממת שפסק לחזר (14), כיון שלכתוף היתה הסעודה במקום הקדוש, עין שם, (15) [יש חולקין בזה. ועל-כן לכתחלה יזהר בזה מאד (16), אף בדעבד, ובפגד כשהיה צריך לעשות צרכיו, נראה ודאי דאין להחמיר לקדש שנית (16), דהרי זה כדברים שהם צרכי סעודה (17): (יג) או שיהא. מלשון 'או' מבאר, דמעקרא לא מירי כשהיה בדעתו כפרוש בשעת קדוש לאכל לאלתר אלא בסתמא, ואפלו הכי יצא כיון שאכל לאלתר; והדר אשמועינן, דאם הנה בדעתו בשעת קדוש לזה, אפלו אם ארעו אחר-כך אנס ולא אכל מיד אלא אחר-כך, גם כן יצא [ואם יצא גם ממקומו בינתים, דעת (יג) כמה אחרונים שצריך לחזור ולקדוש]. והיא הדין כשהיה שרקליון גדול והלך מפנה לפנה לאכל שם, א' כשקדש בתוך זה עלימנת לאכל מיד בתוך אחר שהיא פתת גג אחר, או מארעא לאגרא, ועל-ידי ההליכה גופא נשתתה אינה זמן, גם-כן אין צריך לחזור ולקדוש: (יד) אכל בלאר הכי וכו'. הנהגו שלא היתה דעתו לאכל מיד, כגון שדעתו (18) להפסיק בדברים אחרים, והפסיק, (טו) אפלו הנה ההפסק אחר-כך מתמת אנס, אף שאכל אחר זה במקום קדוש, לא יצא, ונראה דאם הנה ההפסק מתמת הדברים שהם צריך סעודה, לא חשיב הפסק: (טו) שם מיד, פרוש,

מקום, הנהגו רק לענין דמתוך לחזר, דלענין ברכה מקרי שפיי מקום, גם לענין קדוש הוא שניי מקום, והפנה לפנה חשיב במקום אחר, אכל כמה דקמא לן לענין ברכה דמפסיד ברכתו מפני יציאתו לחזר בלבד אף שחזר, והשעם הוא מפני הסח-הרעת בלבד, בנה שאני קרוש דברואי לא הסיח דעתו, ודמי לדברים ששעתינן ברכה לאתריהם במקומם, וכנ"ל. וכן כל הגדולים הנ"ל שהעתיקו דברי סמגון אברתם להלכה סמכי את דין ודציאה לחזר על דיון דנשתתה מתמת אנס, ומשמע דרק באפן זה החמירו בדעבד ולא ביציאה לחזר. ואחר-כך מצאתי בגמ"ס פתח-דבר שהעתיקו התרחיב בדבר הנהגו, והוא מצדד להלכה דלא כהשניי-בנתי-הגדולה, והביא בשם ספר נחלת-צבי, חלמדי ה"ב, שדעתו בהדיא דשיצא לחזר ויחזר לביתו חיי גם-כן בכלל שניי מקום לענין קדוש; מפל מקום נראה לי שאין להחמיר בזה בדעבד נגד השניי-בנתי-הגדולה והסמ"ב לאכי, דפשיטא ליה ולידירוהו הרי ברכה לבטלה כשקדש שנית, וגם כל הגדולים הנ"ל שהעתיקו דברי סמגון אברתם משעם גם-כן דמבריא להו השניי-בנתי-הגדולה בלא שנה, וכמו שכתבנו לעיל, ובפגד דעקר קדוש במקום סעודה הוא רק דרפנו, וכבראי כדאי לסמך עליהם בשעת הדחק שלא לחזור ולקדוש שנית, אף לכתחלה פנודאי יש לחזר בזה: * או שיהא וכו'. עין במשנה ברוחה שכתב דאם ארע

שְׁעָרֵי הַצִּיּוֹן

לכית מהני דעתו. ובספר אבן-העזר לעיל בסימן קעח מתמיר דראית מקום לא מהני קלל כוונת לבית, ואפלו דעתו לזה מתחלה. ומפל מקום נראה דבדעבד מפני חשש ברכה לבטלה יש לחש לדעת היש-אומרים שלא לחזור ולקדוש אפלו אם לא היתה דעתו לזה מתחלה, כי בספר שלחן-עצ"שטים העתיק את דברי הל"אומרים להלכה, וגם הג"ו הנ"ל: (ט) אחרונים: (י) תוספת-שבת: (יא) מגד אברתם בשם מהרי"ל: (יב) עין בבאר הלבנה: (יג) סמגון אברתם כפי מה שהעתיקו דבריו שלחן-עצ"שטים והג"ו והג"ר, אף התוספת-שבת והתוספת-השקל לא הכינה דבריו כן, וכמו שכתבתי הכל בבאר הלבנה, ועל-כן לא ברינא דין זה בלי האי: (17) מגד אברתם: (18) דרד"ה חיים:

הלכות שבת סימן רעג

(א) ונמלך ואכל, וצא (ב"י סוף הסימן): ד' "יכול אדם (טז) לקדש לאחרים אף-על-פי שאינו אוכל (יז) עמקם, דלדידהו הוי מקום סעודה. *ואף-על-גב דבכרפת היינו אינו יכול להוציא אחרים אם אינו נהנה (יח) עמקם, מין דהאי 'בורא פרי הגפן' הוא חובה לקדוש, כקדוש היום המי, ויכול להוציאם אף-על-פי שאינו נהנה: הגה (יט) ואפלו בקדוש של יום (ד) בשחרית בשבת מתר לעשות כן (רבינו ירוחם ובי"ב בסם הר"ף והרא"ש והטור ס"ו תפ"ד). (כ) *והוא שאינם יודעים. *ואם צדין לא קדש לעצמו, וזחר שלא יטעם עמקם, שאסור לו לטעם עד שיקדש במקום סעודתו: ה' *כתבו הגאונים: ה' דאין קדוש אלא במקום סעודה, ואפלו אכל דבר (ה) (כא) מוצט או שנתה פוס יין שחביב עליו (ו) (כב) פרקה, וצא ידי קדוש

באר היטב

כתבו דבכ"י שישתה עוד כוס מלבד כוס של קדוש, והשתיה השניה נחשבת לקעודה, לפי"ז כדינא אסור למהל לשותות ככוס של מילה בשבת, ע"ש, רק מ"ש הש"ז דא"כ כל קדוש לא יצטרף להיות במקום סעודה וז"ל צריך לשותות מלא לגמיו, ע"ש. ליסא, דמלא לגמיו הוי בעיר מרביעית והגאונים מצרכי לשותות רביעית, פרי"ח וכ"כ הג"א דה"ה, ואפשר לומר דלשיתו א"ל לפי מ"ש בסימן קצ ס"ק ג, ע"ש. וזכ"ס אבן עזר וז"ל השיג על הב"ח וט"ז

משנה ברורה

מתחלה כשקדש הנה בדעתו (טז) שלא לאכל כלל עד אחר זמן, וגם זה הנה בדעתו גם-כן שלא יאכל בבית זה אלא בבית אחר, מפל מקום ביתן שאחר-כך נמלך ואכל מיד במקום הקדוש, אין צריך לחזור ולקדש: ד' (טז) לקדש לאחרים. והוא הדין (י"ח) דלקטנים וספר לקדש אף-על-פי שאינו אוכל עמקם, כד"י לתקנם במצוה¹⁸¹, והוא שאינם יודעים לקדש בעצמם, וכדלקמה לענין גדול: (יז) עמקם. ואפלו (יח) אם כבר נצא לעצמו¹⁸²: (יח) עמקם. דקמא ק"ן: כל בכרות שהניחו אין אדם מוציא את חברו אם הוא עצמו אינו נהנה אצלו¹⁸³, רק בדבר שהוא חוב, כגון קדוש וכיוצא בו, אדם מוציא חברו, וכמבאר הכל בסימן קסד סעיף יט וכו'¹⁸⁴): (יט) ואפלו וכו'. וצ"ח לומר: אף דשם כל קדוש הוא רק 'בורא פרי הגפן' לבד, מפל מקום מין דהיא מצוה, וצ"ח נחמן שלא בשביל הנאה אלא מצוה עליו כשאר מצוה¹⁸⁵, משום הכי מוציא אחרים אף-על-פי שאינו נהנה¹⁸⁶, כקדוש הלילה, ולא נמי לבכרית 'המוציא' של שבת (יט) של כל השלש סעודות, דאינו מוציא אם אינו אוכל עמקם: דאף שהם חוב, אין החוב עליו משום מצוה¹⁸⁷ אלא כד"י שיהנה מסעודת שבת, ואין להמצוה עצמה חוב, דהא אם הוא נהנה ממה שמתענה (כ) אין צריך לאכל, כדאימת בסימן רפח, על-פ"ן אין מוציא אחרים אם אינו אוכל עמקם. ואם קדש על הפה, (כא) אז מוציא גם בכרפת 'המוציא'¹⁸⁸, דהיא כרפת 'המוציא' בכרפת 'בורא פרי הגפן' לקדוש היין דמקא: (כ) והוא שאינם יודעים. דאם יודעים לקדש בעצמם, אינו יכול להוציאם בקדוש שלו (כב) אם אינו יוצא אז בעצמו בהקדושה¹⁸⁹, והפרי חדש בסימן תקפה חולק וסבינא לה דבכל גוני יוכל להוציאם. ובספר ארצות-החיים סימן ח מסיק ג"כ פ"ן דמצינא יכול להוציא בכל גוני, אף לכתחלה המצוה שיקדש בעצמו מין שהיא כקדושה¹⁹⁰, וגם חברו המוציא אינו יוצא עתה בהקדוש, ראשה אלמנה שאינה יודעת בעצמה איה לקדש, לא הוכל לפניס בבית אחר לשמוע קדוש, מין שאינה סועדת שם כלל, אלא יבנס אחר לביתה לקדש לפנייה, ומהני זה אף שהיא אינו יוצא עמה בהקדוש: ה' (כא) מוצט. הינו (כג) על-כ"ל-פנים

שער השני

(טז) הגר"ז וז"ל הסינים ושארי אחרונים הרבה, ולא פלבוש: (י"ח) כגון-אברהם ושי"א, וענין לציל סימן קסו סעיף יט וצ"ח לטעם שאינם בני-ביתו: (י"ח) כל הפוסקים: (י"ט) מרדכי וט"ז ושי"א, ולא פלבוש: (כ) וממילא או אינו יכול לקדש בשחרית אף אם ירצה לתן כחוס לאחרים, דאין קדוש אלא במקום סעודה, אבל לא דהיא פטור ממצוה: (כ"א) אחרונים: (כ"ב) בין משה שאינו אוכל עמקם, או שקבר נצא [פ"ן משמע בבית-יוסף]: (כ"ג) כגון אברהם ואלהה נהה ושי"א:

(א) ונמלך ואכל. ר"ל שהיה בדעתו לאכל בבית אחר ונמלך ואכל במקומו סיד, וצ"ח: (ז) בשחרית. ובשאר אכילות בשבת לא יבדוק להם המוציא, ואם קדש על היין לאינו-בקי אינו יכול לבדוק המוציא, ט"ז, ע"ש: (ה) מוצט. הנה כניית: (ו) פרקה. מ"י ששחה רביעית שחביב ברבה אחרות, משמע מדברי רמ"א ובי"ב שהיה ששתה פשעור כמה שטועם כוס של קדוש, ומשה פסקו דבמילה בשבת שרי למהל לשותות אם שותה כשעור. ולבוש וכו' וט"ז

באר הלכה

אחר-כך. דין זה כתבו המגן-אברהם בהדיא וכן כתב הגר"א, ומקורם הוא מהא דרב הונא, דאם הנה נשאר במקומו עד שצביאו נר דליק לא הנה צריך לחזור ולקדש עבור השתיה, ועל-כרחי משום דמעבדא בשעת קדוש לא סתה דעתו להשתות. וקצ"ח, דלמא שאני הטם דהשתיה סתה דכרכים שהם צ"ח סעודה, אכל בדרכים שאינם צ"ח סעודה יש לומר, מין דעל-כ"ל פנים הפסיק בין הקדוש לסעודה לא מהני מה שהיה דעתו לכתחלה בשעת הקדוש שלא להפסיק, כי היכי דלא מהני לענין שני מקום אף שהשני הנה אחר-כך רק על-ידי אנס, וכמעשה רב הונא. ודע עוד, דלא נוכל למיך ממשעה דרב הונא רק על המשך זמן מוצט. אבל לזמן מרבה אין שום רצון ממש, ואפשר דמשום הכי רמז התיי-אדם נחמב שיהצטרף לשהות איתו זמן, אף בשאר אחרונים לא חזרו לשון זה. ודע עוד, דמה שכתבתי במשנה ברורה: או כשקדש בחדר זה וכו' או מארעא לארעא ועל-ידי ההליכה וכו', פ"ן מוכח בגמרא שכתב שם תה לשונו: אפלו באתו קיום וכו' וכו' והכל כמו שכתוב אצלנו בדברי-משה, אבל אם סתה דעתו לאכל שם מיד, אפלו אם הנה הולך לדרך גדול ומתוך כך שותה עד שמגיע לשם, חשיב קיום סעודה לפי הירושלמי, ואפלו כהגמ"ל גדולים חשיב מפנה לפנה מקום סעודה, עד כאן לשונו. והנה מה שכתב בדרך גדול אין לו טעם באור. וענין בדרכי-משה שכתב למפן זה וכתב שותה בדרך שיש טעות-סופר קטן, דבמקום שכתוב 'דרך גדול' צריך לומר 'דרך גב, והשתא אתי שפיר מה שפ"ס לפי הירושלמי, דהינו מה שהובא בפוסקים בשם הירושלמי דהנה, שמתר בסתו צרכה עליו לקדש בתוך בירו-עלמנת לגלות ולאכל בשפה, אף שששתה על-ידי עלתו לג"ל לא חשיב שהיה, והוא הדין מדבר לקדש, דדין אסד להו עם מארעא לארעא, כדמובא בפוסקים. והמעין האמתי וראה שפננו האמת בענין השם בדברי הגאון. ולפי זה לא נזכר כלל בגמרא דין שותה להסיר מקום שמתחלה סתה דעתו שלא להשתות, דשאני הכא דהשתיה סתה בעליה שהיא לצ"ח הסעודה ולא חשיב שהיה כלל: * והוא שאינם יודעים. ע"ן במשנה ברורה. (כן נראה לעניות דעתי דבר-עבד מוציא בכל גוני, דכל הבטחת אף-על-פי שצ"ח מוציא אפלו לקבי, כד"ח להמצוה¹⁸⁹) בסימן ח סעיף ה באחרונים שם ובהגהות אשר"י סוף פרק ג דראש-השנה ובר"ן על המשנה דאין פורסין את שטע. ומה שכתב בבית-יוסף פ"ה צ"ח ציין גדול, ונראה דמשום הכי נז"ל הפרי תהה בסימן תקפה ופסק דבכל גוני יוצא, ונראה דכונה חסור היא למצוה בעלמא לכתחלה: * כתבו הגאונים וכו'. ובספר מצוה-רב פ"ב שהג"א אף בקדוש היום לא הנה מקדש אלא